

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مختصر حقوق
سازمان های بین المللی

تدوین:
مسلم یعقوبی

انتشارات چتر دانش

سرشناسه : یعقوبی، مسلم، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور : مختصر حقوق سازمان‌های بین‌المللی / تدوین مسلم یعقوبی؛ [په
سفارش مؤسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش].
مشخصات نشر : تهران: چتر دانش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری : ۱۵۹ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۱-۸۷-۹
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
موضوع : سازمان‌های بین‌المللی
موضوع : حقوق بین‌الملل
موضوع : روابط بین‌المللی
شناسه افزوده : مؤسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش
رده بندی کنگره : JZ۴۸۵۰/ی۷م۳ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی : ۳۴۱/۲۰۷۶
شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۹۷۳۵۷

نام کتاب : مختصر حقوق سازمان‌های بین‌المللی
ناشر : چتر دانش
تدوین : مسلم یعقوبی
نوبت و سال چاپ : دوم - ۱۳۹۸
شمارگان : ۱۰۰۰
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۱-۸۷-۹
قیمت : ۹۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خ منبری جاوید(اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند. منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتردانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

پیشگفتار

در دیدگاه برخی علمای حقوق، قرن بیستم را قرن رشد کمی شگفت انگیز سازمان های بین المللی دانسته اند که به این رشد کمی با گذار از نیمه قرن بیستم به لحاظ پیچیدگی ساختاری و نیز اشتغالات و فعالیت های گسترده سازمان ها و نیز تنوع و تکثر در قبول مسئولیت های بین الملل رشد کیفی را نیز باید مزید کرد.

پرداختن به ساختار و تشکیلات سازمان های بین المللی و نیز بررسی حقوقی سازمان های بین المللی نیازمند مطالعه و تدقیق در کتاب های متعددی است که در حال حاضر در بازار کتاب کشور فراهم بوده و بنا به ضرورت توسعه یافتگی این نهادهای نوظهور بین المللی و نیز بیان مفاهیم فلسفی، نظری و جزئیات ساختاری و اقدامات سازمان های بین المللی (به علت اهمیت نقش و جایگاه سازمان های بین الملل در عرصه جامعه بین الملل) متون تهیه شده از سوی اساتید این رشته بسیار حجیم و از جهت دسته بندی مطالب با تشتت و پراکندگی مفاهیم کاربردی مواجه می باشند. لذا با تاسی از تجربه تدوین ده ساله تست های کنکور مقطع کارشناسی ارشد آزمون های دانشگاهی سراسری و آزاد و با اشراف کامل بر نحوه توزیع تست های سال های گذشته از حیث موضوعات درسی و نیز مرجعیت کتب اساتید ارزشمندی از جمله کتب سازمان های بین المللی جناب آقایان دکتر رضا موسی زاده، دکتر ابراهیم بیگ زاده، دکتر سید قاسم زمانی و دکتر قائم مقام فراهانی تلخیص و دسته بندی مطالب علمی درس حقوق سازمان های بین الملل به شرح کتاب حاضر تدوین شده است که در یادگیری و مطالعات دانشجویان و نیز مدیریت زمان داوطلبان آزمون های تحصیلات تکمیلی مثرتر خواهد بود.

ضمناً از تلاش های مدیریت و نیز کارکنان موسسه آموزش عالی چتردانش در انجام تمهیدات لازم و نیز چاپ و نشر این کتاب که صادقانه اینجانب را یاری نموده اند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

مسلم یعقوبی - آبان ماه ۱۳۹۲

فهرست

- بخش اول: تعاریف و مفاهیم کلی..... ۸
- کلیات..... ۸
- فصل اول: تاریخچه سازمان‌های بین‌المللی..... ۸
- فصل دوم: تعاریف و مفاهیم (شخصیت حقوقی، سند موسس، مزایا و مصونیت)..... ۱۰
- فصل سوم: طبقه‌بندی سازمان‌های بین‌المللی..... ۱۶
- بخش دوم: حقوق سازمان‌های بین‌المللی..... ۲۱
- فصل اول: شخصیت حقوقی سازمان‌های بین‌المللی..... ۲۱
- فصل دوم: آثار حقوقی شخصیت حقوقی..... ۲۳
- سازمان‌های بین‌المللی..... ۲۳
- فصل سوم: اعمال قابل انتساب به سازمان‌های بین‌المللی..... ۲۸
- فصل چهارم: مسئولیت سازمان و اعضای آن..... ۳۵
- بخش سوم: تشریح ساختار سازمان‌های بین‌المللی (اصول، اهداف،
وظایف و اختیارات، ارکان، اعضاء و ...)..... ۳۸
- فصل اول: سازمان‌های سیاسی (عمومی) جهانی..... ۳۹
- گفتار اول: الف- جامعه ملل..... ۳۹
- گفتار دوم: سازمان ملل متحد..... ۴۶
- فصل دوم: سازمان‌های قضایی بین‌المللی..... ۹۵
- گفتار اول: (۱) سازمان‌های قضایی و حقوقی بین‌المللی..... ۹۵
- دیوان بین‌المللی حقوق دریاهای..... ۱۰۸
- گفتار دوم: دیوان دائمی داوری بین‌المللی..... ۱۱۵
- گفتار سوم: دیوان بین‌المللی کیفری..... ۱۲۱

- فصل سوّم: سازمان های بین المللی منطقه ای ۱۳۱
- گفتار اول: سازمان های منطقه ای اروپا و آتلانتیک ۱۳۱
- گفتار دوّم: سازمان های بین المللی ۱۴۰
- منطقه ای آسیایی - آفریقایی ۱۴۰
- سازمان های بین المللی آسیایی ۱۴۳
- گفتار سوّم: سازمان های بین المللی آمریکایی ۱۴۹
- فصل چهارم: سازمان های فرا منطقه ای ۱۵۲
- گفتار اوّل: جنبش عدم تعهد ۱۵۲
- گفتار دوّم: سازمان کنفرانس اسلامی ۱۵۴
- گفتار سوّم: سایر سازمانهای بین المللی فرا منطقه ای ۱۵۶

بخش اول: تعاریف و مفاهیم کلی کلیات

از مهم‌ترین آثار و نتایج تحولات مختلف در دو قرن اخیر، گسترش روابط بین‌المللی بوده است. به واقع قرن نوزدهم به بعد روابط غالباً دو جانبه دیپلماتیک دولت‌ها به تدریج با افزایش وابستگی متقابل چنان متحول شده که همکاری سازمان یافته آن‌ها به عنوان ضرورت اساسی زیست بین‌المللی اهمیتی مضاعف یافته است.

بدین ترتیب «سازمان‌های بین‌الملل، به عنوان ارگانیسم‌های بین‌المللی برای حل مشکلات ناشی از روابط بین‌الملل مددکار دولت‌ها شدند.» تا آن حد که در حال حاضر همچون نهادهایی حقوقی به تقریب در تمام عرصه‌های روابط بین‌الملل حضوری فعال یافته‌اند. امروزه سازمان‌های بین‌المللی با پی‌موندن مرزهای جغرافیایی تقریباً در تمام حوزه‌های بین‌المللی ریشه دوانده‌اند و هر مسأله‌ای که به نحوی از انحاء با منافع جامعه بین‌الملل مرتبط باشد عموماً در چارچوب سازمان‌های بین‌الملل تنظیم می‌گردد. بی‌شک رشد شگفت‌انگیز کمی سازمان‌های بین‌المللی نیز از برجسته‌ترین جنبه‌های روابط بین‌المللی در قرن بیستم بوده که بسیاری را به وجد آورده و به فردایی بهتر امیدوار ساخته است. لذا این موجودیتهای فراکشوری آنچنان در تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی (جهانی و منطقه‌ای) مدخلیت یافته‌اند که نمی‌توان نقش آن‌ها را نادیده انگاشت.

فصل اول: تاریخچه سازمان‌های بین‌المللی

- تاریخچه سازمان‌های بین‌المللی

- در یونان و روم باستان افرادی امور تجاری و بازرگانی اشخاص دولت متبوع خود را در خارج از کشور بر عهده داشتند که به آن‌ها «کنسول» می‌گفتند.
- بعدها نمایندگان سیاسی نزد سایر کشورها ارسال کردند که به آن‌ها «سفیر» می‌گفتند.
- از قرن ۱۵ با پیشنهاد دولت ایتالیا دیپلماسی دوگانه (کنسول - سفیر) جای خود را به سفیر دیپلماتیک دائم سپرد.
- از قرن ۱۹ تشکیل کنفرانس‌های بین‌المللی برای حل و فصل اختلافات دو یا چند جانبه بین‌المللی و منطقه‌ای مرسوم شد.
- کنگره وین با ابتکار سیستم (کنسرت) نقطه عطفی در ایجاد سازمان‌های بین‌المللی است.
- کنفرانس‌های لندن که در پایان جنگ‌های بالکان برگزار شد آخرین کنفرانس‌هایی بود که در چهارچوب سیستم کنسرت اروپا تشکیل شد.

نکته: اتحاد مقدس به سال ۱۸۱۵ میلادی اتحادی بود که بین امپراطوران روسیه، اتریش و پروس در پاریس منعقد گردید و تا سال ۱۸۴۸ دوام داشت.

نکته: کشورهای انگلستان، عثمانی و پاپ جزء اتحاد مقدس نبودند.

- اتحادیه های بین المللی خصوصی

- عموماً توسط اشخاص خصوصی یا اتحادیه های صنفی تشکیل می شد.
- با هدف دفاع از منافع که جنبه بین المللی و نیاز به مشارکت جهانی دارد، شکل گرفتند.
- نخستین اتحادیه بین المللی خصوصی را می توان «کنوانسیون جهانی ضد بردگی» به سال ۱۸۴۰ نام برد.

- مهم ترین اتحادیه های بین المللی خصوصی عبارتند از:

- ۱- کمیته بین المللی صلیب سرخ ۱۸۶۳
- ۲- اتحادیه بین المجالس ۱۸۸۹
- ۳- انجمن حقوق بین الملل ۱۸۷۳
- ۴- انجمن ادبیات و هنر ۱۸۷۸
- ۵- اتاق بازرگانی بین المللی ۱۹۱۹

- شرایط تشکیل اتحادیه های بین المللی خصوصی عبارت بود از:

- داشتن یک ارگان دائمی
- اهداف مشترک و منافع جمعی
- آزادی عضویت برای کلیه اشخاص و کشورها

نکته: برخی اتحادیه های بین المللی خصوصی بعدها تبدیل به اتحادیه (سازمان های) بین المللی دولتی (عمومی) شدند. از جمله می توان به کنگره بین المللی اوزان، مقادیر و پولها در سال ۱۸۶۷، اتحادیه متریک یا اندازه گیری، سازمان بین المللی کار، دفتر بین المللی مالکیت ادبی و هنری و انجمن بین المللی ادبیات و هنر اشاره کرد.

- اتحادیه های بین المللی عمومی

- اولاً، از اجتماع کشورها و یا سازمان های دولتی ایجاد می شوند.
- ثانیاً، بر اساس یک معاهده دو یا چند جانبه شکل می گیرند.

- از جمله اولین و مهمترین اتحادیه‌های بین‌المللی که می‌توان آن‌ها را سرآغاز این سازمان‌های بین‌المللی دانست عبارتند از:

- ۱۸۱۵ کمیسیون راین در زمینه ارتباطات
- ۱۸۵۶ کمیسیون اروپایی رود دانوب
- ۱۸۹۰ اتحادیه بین‌المللی حمل و نقل و راه‌آهن
- ۱۸۷۴ اتحادیه جهانی پست
- ۱۹۰۳ دفتر بین‌المللی بهداشت عمومی

- به لحاظ تاریخی پیشینه سازمان‌های بین‌المللی را به شرح ذیل می‌توان شرح داد:

- الف- تشکیل کنگره‌های بین‌المللی در سطح سران کشورها
 - ب- تشکیل و گسترش کنفرانس‌های بین‌المللی با موضوعات بین‌المللی با شرکت نمایندگان سران کشورها
 - ج- تشکیل اتحادیه‌های بین‌المللی خصوصی توسط اشخاص و اصناف با منافع بین‌المللی
 - د- تشکیل اتحادیه‌های بین‌المللی عمومی توسط کشورها و سازمان‌های دولتی با اهداف بین‌المللی
- نکته مهم: تأسیس «جامعه ملل» در سال ۱۹۱۹ پس از پایان جنگ جهانی اول را باید نقطه عطفی در تأسیس و فعالیت سازمان‌ها بین‌المللی دانست.

فصل دوم: تعاریف و مفاهیم [شخصیت حقوقی، سند موسس، مزایا و مصونیت]

- تعریف سازمان‌های بین‌المللی
- سازمان بین‌المللی به تجمعی از دولت‌ها اطلاق می‌شود که بر اساس یک سند تأسیس (معاهده) تشکیل می‌شود و اعضای آن اهداف مشترکی را در چهارچوب نهادها و کارگزاری‌های ویژه با فعالیت مستمر و مدام دنبال می‌کنند.
- پس، ویژگی سازمان‌های بین‌المللی عبارتست از:

- متشکل از اجتماع دولت هاست.
- مستند به سند تأسیس است.
- اعضای آن اهداف مشترکی دارند.
- فعالیت آن در قالب نهادها و کارگزاری های خاص انجام می شود.
- فعالیت آن مستمر و دائمی است.

نکته: اعضای برخی سازمان های بین المللی دولت ها نیستند مثل:

- سازمان بین المللی کار: علاوه بر نمایندگان دولت ها نمایندگان کارگران و کارفرمایان هم هستند.

- اتحادیه بین المللی مخابرات و تلگراف که در آن کارشناسان فنی فعالیت می کنند.
- دیوان بین المللی دادگستری که قضات آن نمایندگان دولت متبوع خود نیستند، بلکه مستقل اند.

نکته: در پارلمان اروپا نیز نمایندگان حاضر، نمایندگان دولت های اروپایی نیستند بلکه نمایندگان مردم اروپا هستند.

- آثار تصویب سند تأسیس سازمان های بین المللی

- اعلام موجودیت سازمان
- احراز شخصیت حقوقی و بین المللی سازمان

نکته: تأسیس سازمان های بین المللی ضرورتاً در پی انعقاد معاهدات چند جانبه صورت می گیرد.

- شیوه های رایج تصویب سند تأسیس سازمان های بین المللی عبارتست از:

- ۱- تأسیس با تصویب تعداد محدود از دولت ها
- ۲- تأسیس با تصویب اکثریت دولت ها
- ۳- تأسیس با تصویب با اتفاق کلیه دولت ها
- ۴- تأسیس با تصویب اکثریت دولتهای عضو بعلاوه چند کشور خاص (مثل منشور ملل متحد که می بایست علاوه بر تصویب اکثریت دولت های عضو به تصویب کلیه کشورهای عضو دائم شورای امنیت نیز برسد).

- شخصیت بین المللی سازمان ها یعنی:

آنها از حقوق و تکالیف خاص برخوردار می‌شوند.
سازمان را از دولت‌های بوجود آورنده متمایز می‌کند.
سازمان مسئول اقدامات خود و کارکنان خود است.
استقلال بودجه و تصمیم‌گیری پیدا می‌کنند.
جزء تابعان حقوق بین‌الملل محسوب می‌شوند.

- دیوان بین‌المللی دادگستری در قضیه (جبران خسارت وارده به کارکنان سازمان ملل متحد) به سال ۱۹۴۹ شخصیت حقوقی و بین‌المللی سازمان ملل متحدو به تبع آن سایر سازمان‌های بین‌المللی را به رسمیت شناخت.

- برابر رأی مزبور صلاحیت سازمان‌ها می‌تواند:

صریح: مندرج در سند تأسیس و اساسنامه آن باشد.
ضمنی: استنباط از مأموریت و نیز عمل و رویه سازمان قابل درک است.

- صلاحیت سازمان‌های بین‌المللی یعنی حیظه عملکرد آن‌ها که در این باره دو نظریه وجود دارد:

الف- نظر تصریح شده: که می‌توان با مراجعه به اساسنامه و معاهده مؤسس آن را استنباط و استخراج کرد. آقایان روتر و هانس کلسن طرفدار این نظریه هستند.
ب- نظریه صلاحیت ضمنی: صلاحیت سازمان فقط موارد مصرح در اساسنامه نیست بلکه می‌توان آن را به طرق زیر تعیین کرد:

۱) استخراج از طریق بررسی اساسنامه و سایر اسناد سازمان مثل (قراردادهای مقرر)

۲) استنباط از رویه و عملکرد سازمان

۳) توجه اقدامات سازمان با اهداف سازمان

۴) تعیین صلاحیت در چهارچوب فعالیت سازمان

نکته: از طرفداران این نظریه می‌توان به دیوان بین‌المللی دادگستری در رأی سال ۱۹۴۹ و همچنین در قضیه نامیبیا ۱۹۵۰ اشاره کرد. همچنین خانم باستید پروفیسور شرمس با این نظر موافقت.

نکته: حق عضویت در سازمان‌های بین‌الملل مختص دولت‌هاست.

سایر موجودیت‌ها (نهضت‌های آزادی‌بخش، سازمان‌های بین‌المللی) از حق عضویت محدود (عضو ناظر) برخوردار هستند.

- مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی

مفهوم جدید مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی نخستین بار در کنفرانس سانفرانسیسکو ۱۹۴۵ در حین تأسیس سازمان ملل مطرح شد.

- کمیسیون حقوق بین‌الملل مأمور تدوین مقررات مربوط به مزایا و مصونیت سازمان‌های بین‌المللی شد و در سال ۱۹۴۶ تحت عنوان «کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان ملل متحد» به تصویب مجمع عمومی رسید.

نکته: تدوین مقررات راجع به مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی در سال ۱۹۴۶ زودتر از مزایا و مصونیت‌های دیپلماتیک کشورها که در سال ۱۹۶۱ (سیاسی) و ۱۹۶۳ (کنسولی) بود صورت گرفت.

نکته: دولت‌ها در خصوص مزایا و مصونیت دیپلماتیک تا سال ۱۹۶۱ و ۱۹۶۳ تابع قواعد عرفی بودند.

نکته: اعطای مزایای دیپلماتیک جزء نزاکت بین‌المللی است و اگر کشوری از اعطای آن به مأموران دیپلماتیک خودداری کرد مسئولیت بین‌المللی ندارد.

نکته: مصونیت مأموران دیپلماتیک جزء قواعد مسلم حقوق بین‌الملل بوده و همه دولت‌ها ملزم به اجرای مقررات آن هستند و اگر رعایت نکنند دارای مسئولیت بین‌المللی هستند.

- اعتبار تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی

- کشورهای در حال توسعه از جمله اولین بار نماینده دولت فیلیپین سعی داشتند به تصمیمات مجمع عمومی سازمان ملل جنبه الزام‌آوری بخشند و آن را در زمره قواعد حقوقی الزام‌آور بین‌المللی تلقی کنند که موفق نشدند.

- تصمیمات سازمان‌های بین‌المللی می‌تواند عناوین متعددی داشته باشد از جمله:

اعلامیه

توصیه‌نامه

قطعنامه

می‌توانند ماهیتاً اداری، حقوقی و یا تقنینی باشند. - تمامی آن‌ها برای ارگان‌های سازمان ملل متحد الزام‌آور هستند. (تصویب بودجه سالانه، ایجاد ارکان فرعی جدید، انتخاب اعضای ارکان و ...)

۲- قطعنامه‌های مربوط به حفظ صلح و امنیت بین‌المللی (قطعنامه‌های عملیاتی) کلیه تصمیمات شورای امنیت در خصوص اقدامات قهر آمیز مستند به فصل هفتم منشور الزام‌آور هستند.

نکته: اکسون (قطعنامه اتحاد برای صلح) چیست؟ هرگاه فعالیت شورای امنیت در قضیه خاصی در اثر حق وتوی اعضای دائم بی نتیجه بماند، مجمع عمومی می‌تواند تصمیمات لازم را در خصوص اقدامات دسته جمعی و حتی توسل به زور اتخاذ کند.

۳- قطعنامه‌های اعلامی (کاستاندا): حاوی اصول و مبانی بوده و به «اعلامیه اصول» یا به اختصار «اعلامیه» مشهورند.

- اعلامیه‌ها جنبه الزام‌آوری ندارند ولی مقدمه ساز خوبی برای ایجاد قواعد حقوقی در آینده هستند.

اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸
اعلامیه حقوق کودک ۱۹۵۹
از اعلامیه‌های مهم
اعلامیه حاکمیت دولت‌ها بر منابع طبیعی ۱۹۶۰

نکته: سازمان ملل در سرزمین هر یک از اعضای خود از مزایا و مصونیت‌هایی که برای رسیدن به مقاصد آن سازمان لازم است برخوردار است. (بند ۱ ماده ۱۰۵ منشور)

نکته: نمایندگان اعضای ملل متحد و کارمندان سازمان نیز از مزایا و مصونیت‌هایی که برای وظایف آنان به طور مستقل لازم است، تا آنجا که این وظایف مربوط به سازمان می‌باشد، برخوردار خواهند بود.

- کنوانسیون ۱۹۷۵ مجمع عمومی راجع به مزایا و مصونیت نمایندگان دولت‌ها نزد سازمان‌های بین‌المللی است.

- منابع حقوقی مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی

- عرف بین الملل
- اسناد مؤسس سازمان های بین المللی
- اسناد و معاهدات دو و چند جانبه
- رویه قضایی بین المللی
- دکترین

- مصونیت قضایی
 - مصونیت اموال و اماکن سازمان
 - و اعضای دیپلماتیک
 - مصونیت بایگانی اسناد
 - و آزادی ارتباطات
 - مصونیت از تعرض
 - پناهندگی
- انواع مصونیت های سازمان های بین الملل**

مصونیت فقدان مسئولیت نیست.

- انصراف از مصونیت باید توسط ارکان ذیصلاح سازمان که در سند تأسیس معین شده است صورت گیرد.

نکته: دولت فرستنده می تواند مصونیت قضایی رئیس هیأت دیپلماتیک و کارمندان و اشخاص برخوردار از مصونیت را سلب کند.

- برابر قراردادهای مقرّ کشورهای عضو بدون اجازه بالاترین مسئول سازمان (رئیس هیأت دیپلماتیک) حق ورود به محدوده اماکن و عملکرد سازمان را ندارند و حتی مسئول حفاظت از آن هم هستند.

نکته: اصولاً در «قراردادهای مقرّ» قید می شود، سازمان حق اعطای پناهندگی به افراد در محدوده مقرّ را ندارد.

- معافیت از عوارض و مالیات ها
 - معافیت از حقوق گمرکی و بازرسی
 - معافیت از مقررات بیمه های اجتماعی
 - معافیت از خدمات شخصی
- انواع مزایای سازمان های بین المللی**

نکته: توشه شخصی رئیس هیأت دیپلماتیک از تفتیش معاف می باشد مگر دلایل جدی بر وجود اشپایی ممنوع باشد که در این صورت تفتیش با حضور شخص رئیس هیأت دیپلماتیک صورت می گیرد.

فصل سوم: طبقه بندی سازمان‌های بین‌المللی

- طبقه بندی سازمان های بین المللی

- از حیث جغرافیا (قلمرو)

- سازمان های جهانی
- سازمان های میان قاره ای
- سازمان های درون قاره ای یا منطقه ای

- از حیث مؤسسن

- سازمان های بین الدولی
- سازمان های غیردولتی

- از حیث اختیارات آن ها

- تصمیم گیر
- اجرایی
- تعیین معیار
- مشورتی

- از حیث موضوع فعالیت آن ها

- سیاسی
- نظامی
- اقتصادی
- فرهنگی
- ورزشی
- ادبی و هنری، علمی
- حقوقی - قضایی

نکته: بهترین نوع دسته بندی از نوع مؤسسن یا اعضای آن هاست که به نوعی سایر دسته جات

را می توان در دل آن جای داد.

- سازمان های دولتی جهانی
 - سازمان های بین دولتی فرا منطقه ای
 - سازمان های بین دولتی منطقه ای
- ۱- سازمان های بین المللی دولتی

الف- سازمان های بین المللی دولتی جهانی

- سازمان های ارتباطی جهانی
 - سازمان های فرهنگی، اجتماعی جهانی
 - سازمان های پولی و مالی جهانی
 - سازمان های تجاری و صنعتی جهانی
 - سازمان های آموزشی و پژوهش جهانی
- وابسته به سازمان ملل متحد

- سازمان های بین الدولی جهانی خارج از ملل متحد

- انجمن توانبخشی بین المللی معلولین
- سازمان شهرهای متحد
- اتحادیه بین المللی حفاظت از طبیعت و منابع طبیعی

- سازمان های منطقه ای اروپایی
 - سازمان های منطقه ای آمریکایی
 - سازمان های منطقه ای آفریقایی
 - سازمان های منطقه ای آسیایی
- ب- سازمان های بین المللی دولتی منطقه ای

- جنبش عدم تعهد
 - سازمان کنفرانس اسلامی
 - اتحادیه عرب
 - ناتو
- ج- سازمان های بین المللی دولتی فرا منطقه ای

۲- سازمان‌های بین‌الملل غیردولتی: (جزء تابعان حقوق بین‌الملل نیستند)

به دو گروه تقسیم می‌شوند: چند ملیتی
- سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی مثل شرکت‌های
- سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی غیر انتفاعی

نکته: مجمع عمومی در سال ۱۹۴۶ از شورای اقتصادی و اجتماعی خواست کمیته‌ای کارشناسی جهت طبقه‌بندی سازمان‌های غیردولتی غیر انتفاعی تشکیل دهد.

- کمیته مزبور در سال ۱۹۶۸ ضوابطی را برای فعالیت سازمان‌های غیردولتی تعیین و به تصویب شورای اقتصادی و اجتماعی رساند.

- شورای اقتصادی اجتماعی ضمن پذیرش یک سازمان بین‌المللی می‌تواند به او مقام مشورتی هم اعطا کند.

- شرایط پذیرش یک سازمان بین‌المللی غیردولتی غیر انتفاعی از سوی شورای اقتصادی اجتماعی

الف- موضوع فعالیت سازمان یکی از موضوعات کاری شورای اقتصادی و اجتماعی باشد (اقتصادی، فرهنگی، آموزشی و ...)

ب- اهداف سازمان با اهداف و اصول منشور ملل متحد منطبق باشد.

ج- سازمان باید حامی سازمان ملل باشد.

د- سازمان باید از منزلت بین‌المللی برخوردار بوده و ویژگی نماینده بودن را داشته باشد.

ه- سازمان دارای مقر بوده و دارای اساسنامه‌ای باشد که دموکراتیک مصوب شده باشد.

و- نمایندگان سازمان مستقل و به نمایندگی از سازمان اقدام کنند.

ز- سازمان باید دارای ساختار بین‌المللی باشد.

ح- بودجه سازمان از سوی اعضا و وابستگان تهیه شود.

ط- قابلیت همکاری با شورا را داشته باشد.

ک- توان ارائه مشورت به شورا و نیز توان نمایندگی سازمان‌های ملی را داشته باشد.

- طبقه‌بندی سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی غیر انتفاعی

گروه ۱ (فعالیت آن ها با شورای اقتصادی، اجتماعی هماهنگی دارد).

گروه ۲

گروه راستر

نکته: نمونه هایی از سازمان های بین المللی غیردولتی و غیر انتفاعی

- اتحادیه بین المللی زنان

- کنفدراسیون بین المللی اتحادیه های آزاد کارگری

- اتحادیه جهانی مسلمانان

- کنگره جهانی مسلمانان

- شورای بین المللی زنان

- اتحادیه بین المجالس

- اتحادیه انجمن های هلال احمر و صلیب سرخ

- این سازمان ها حق شرکت در جلسات شورا و ارگان های تابعه را دارند.

- حق ارائه پیشنهاد جهت گنجاندن در تصمیمات شورا را دارند.

نکته: گروه ۲ شامل سازمان ها و مؤسساتی می شود که دارای صلاحیت ومسئولیت محدود

می باشند و فقط در موضوعاتی که مرتبط با وظایف شورای اقتصادی و اجتماعی است

فعالیت و اظهار نظر می کنند.

- این سازمان ها در جلسات علنی شورا شرکت کرده و اظهارات کتبی و شفاهی خود را به

شورا اظهار می دارند.

سازمان عفو بین الملل

کمیته بین المللی صلیب سرخ

- اهم این سازمان ها عبارتند از: کمیسیون بین المللی حقوقدانان

فدراسیون بین المللی حقوق بشر

گروه حقوق اقلیت ها

- سازمان های بین المللی غیردولتی و غیر انتفاعی راستر: سازمان هایی هستند که

دارای مقام مشورتی با شورا نیستند ولی شورا یا دبیرکل تشخیص می دهد که سازمان های

مذکور می‌توانند در برخی موارد کمک‌های مفیدی به بحث‌ها و موضوعات مطرح در ارگان‌های شورا بکنند.

نکته: سازمان‌هایی هم که نزد آژانس‌های تخصصی سازمان ملل دارای مقام مشورتی هستند، در این گروه قرار می‌گیرند.

نمونه سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی واقع در گروه راستر می‌توان به «سازمان آموزشی بین‌المللی سوسیالیستی» اشاره کرد.

نکته: هر سازمانی که فعالیت با اهمیتی دارد و مقاصد آن رابطه‌ای با اهداف و مقاصد سازمان ملل متحد دارد می‌تواند تقاضای اخذ مقام مشورتی و قرارگرفتن در یکی از گروه‌های سه‌گانه فوق را بکند.

- شورای اقتصادی و اجتماعی می‌تواند مقام مشورتی سازمان‌ها را پس بگیرد یا آن‌ها را از گروهی بالاتر به گروه پایین‌تر تنزل دهد. (اگر اصول مربوطه را رعایت نکنند)

- موارد امکان‌تعلیق مقام مشورتی سازمان از سوی شورا

- دریافت کمک‌های مخفی از دولتی به منظور اعمال نفوذ در تصمیمات سازمان
- سوء استفاده از موقعیت خود و عمل بر خلاف اصول و اهداف منشور ملل متحد
- عدم ارائه کمک موثر در طول سه سال پیاپی

نکته: شورای اقتصادی و اجتماعی هر سال قبل از برگزاری اجلاس عادی درخواست سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در رابطه با کسب مقام مشورتی و یا تغییر گروه سازمان را بررسی می‌کند.